

Regiodag ZN: meerwaarde Slim Watermanagement blijkt telkens weer

Op de druilerige ochtend van 14 oktober verzamelen zo'n veertig belangstellenden zich in de sfeervolle Natuurpoort De Peel voor de regiodag van de Slim-WM regio Zuid-Nederland (ZN). Een mooie opkomst voor deze inhoudelijke en inspirerende dag, waarin de meerwaarde van Slim Watermanagement steeds weer naar boven komt.

Dagvoorzitter Wido Derks (Waterschap Limburg) roept de aanwezigen in zijn openingswoord op om tijdens de regiodag elkaar vooral op te zoeken en kennis en ervaringen te delen. Vervolgens peilt hij welke organisaties er eigenlijk aanwezig zijn. Dat zijn er met mensen van Waterschap Aa en Maas, Waterschap Limburg, Waterschap De Dommel en Rijkswaterstaat aardig wat. 'Alle smaken zijn vertegenwoordigd', zo concludeert Derks. Hij vervolgt met het programma van de dag. 'We zijn bij elkaar in het kader van Slim Watermanagement. Hierbij gaat het om optimaliseren van het operationeel waterbeheer, om zo goed mogelijk omgaan met en profiteren van elkaars kennis en kunde. Daarom delen we in het eerste deel van het programma vooral kennis. Na de lunch gaan we in subgroepen uit elkaar om nader in te zoomen op twee specifieke watersystemen. Hierbij gaan we met elkaar in gesprek over mogelijke knelpunten en verbeterpunten.'

Korte opfriscursus

Daarna krijgt Pim Zebregs (Rijkswaterstaat) het woord voor een korte opfriscursus over de werking van het kanalsysteem van de Midden-Limburgse en Brabantse kanalen. 'Deze kanalen hebben als voornaamste doel de wateraanvoer en de waterafvoer en faciliteren daarbij de scheepvaart', zo begint hij. Vervolgens gaat Zebregs kort in op de Zuid-Willemsvaart. 'De Zuid-Willemsvaart begint in Maastricht en komt uiteindelijk via België bij Lozen ons kanalsysteem in. Ook bij sluis Panheel kan water worden aangevoerd (bij droogte) en afgevoerd (in natte tijden) via het kanaal Wessem-Nederweert. Daarnaast komt er via Vossenbeemd water uit de Nieuwe Aa en via Scheepstal water uit de Bakelse Aa in de Zuid-Willemsvaart terecht. Dit water van waterschap Aa en Maas wordt in principe via de Zuid-Willemsvaart afgevoerd, waarbij het op drie punten weer afgelaten wordt: bij Katsberg richting de Peelkanalen, bij de Schabbert richting de Aa en bij Poeldonk opnieuw naar de Aa om uiteindelijk weer in de Maas terecht te komen bij Crevecoeur.'

Uitleg Wilhelminakanaal

Hij vervolgt met een korte uitleg over het Wilhelminakanaal: 'Het Wilhelminakanaal takt af van de Zuid-Willemsvaart en voert in principe water van waterschap De Dommel en waterschap Brabantse Delta af: via Blaarthem water van de Dommel en via aflatwerk Boven Donge water van de Donge. Dit water komt bij Oosterhout terecht in de Amertak. Als er vanuit de Dommel nog afvoercapaciteit over is, kan er ook nog water van de Aa via het Wilhelminakanaal worden afgevoerd.'

Introductie Grote Pand

Ook gaat Zebregs kort in op het 'Grote Pand'. Hij legt uit dat de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal bij Aarle-Rixtel in directe verbinding staan met elkaar. 'Dit noemen we het Grote

Pand. Het Grote Pand wordt begrensd door sluis Helmond (Zuid-Willemsvaart), sluis 7 van de traverse Helmond, sluis 6 bij Beek en Donk (Zuid-Willemsvaart) en sluis IV bij Haghorst (Wilhelminakanaal). Ook het Beatrixkanaal dat westelijk van Eindhoven in verbinding staat met het Wilhelminakanaal behoort tot het Grote Pand.' Zebregs vertelt dat er in het Grote Pand vooral water binnenkomt uit de Nieuwe Aa, de Bakelse Aa en de Dommel. 'Via de Schabbert komt het Aa-water uiteindelijk ook weer in de Aa terecht. Het water van de Dommel wordt via het Wilhelminakanaal in westelijke richting afgevoerd.'

Grote Pand

Daarna gaat Jack de Wilt (Waterschap Aa en Maas) nader in op het Grote Pand. Hij vertelt dat al het water in Oost-Brabant uiteindelijk naar de Maas stroomt. 'De Maas is het ontwateringsmiddel voor het hele gebied. Daarbinnen is het Grote Pand heel belangrijk: er stroomt namelijk van alles in én uit.

Bij hoge wateraanvoeren zitten er allerlei kranen in het Grote Pand om water goed af te kunnen voeren.' Ook zijn er waterbergingsgebieden beschikbaar als de aanvoer in het Grote Pand te groot is. 'Bij Starkriet en Diesdonk kunnen we het water van de Aa tijdelijk parkeren. De Groene Peelvallei en de Bakelse Beemden gebruiken we voor de Bakelse Aa. Als de Schabbert problemen oplevert bij Veghel, dan hebben we bovenstrooms ook de beschikking over waterbergingsgebied Ham-Havelt.' Daarbij haalt hij ook

het Watak (Waterakkoord Midden-Limburgse en Noord-Brabantse Kanalen) aan. 'De redeneerlijn die we hierbij hebben ontwikkeld heeft een belangrijke afspraak over het stremmen van de scheepvaart. Daarin zit een verschil tussen de zomer en de winter, waarachter een financiële gedachtegang schuilt. In de zomer kiezen we eerst voor het stilleggen van de scheepvaart en daarna pas voor het inzetten van bergingsgebieden. In de winter staan er namelijk gewassen in die gebieden en is daar de financiële impact groter. In de winter is dit juist andersom.'

Unieke winter

De afgelopen winter was redelijk uniek, zo geeft De Wilt aan met een voorbeeld. 'In oktober 2023 begon het met regenen en dat heeft het bijna continu gedaan tot nu. Bij de Aa in Helmond is hierdoor de situatie ontstaan dat de waterafvoer bijna niet meer teruggaat naar normaal. Plus: elke bui geeft een piek, waar het watersysteem snel op reageert. Het grote voordeel van Slim Watermanagement: de lijnen zijn kort. We hebben elkaar dus platgebeld. Neem eind november 2023. Toen was het spannend bij de Aa: in twaalf uur tijd was de afvoer daar verzevenvoudigd. Op 4 januari 2024 hebben we daarom besloten om waterbergingsgebied Diesdonk in te zetten om de aanvoer van de Aa op het Grote Pand te dempen. Dat was de eerste keer, dus we hebben intensief contact gehad met Rijkswaterstaat en Waterschap De Dommel voor nadere afstemming. We wilden namelijk het Grote Pand optimaal benutten, maar ook het bergingsgebied inzetten. Uiteindelijk hebben we Diesdonk in

anderhalve dag vol laten lopen en daarna in anderhalve dag weer leeg laten lopen. Een hectische en leerzame periode, waar Slim Watermanagement zijn meerwaarde heeft bewezen.'

Onderlinge samenhang

Daarna gaat De Wilt kort in op de onderlinge samenwerking. 'We werken met drie organisaties – Rijkswaterstaat, Waterschap De Dommel en Waterschap Aa en Maas samen aan één systeem. Belangrijk is dus dat we hetzelfde beeld hebben van het waterbeheer in het Grote Pand en dat we elkaars belangen snappen. Afgelopen jaar hebben we daarom het regionaal overleg wateroverlast in het leven geroepen, waarbinnen we op operationeel niveau met elkaar afstemmen. Zo leren we elkaar steeds beter kennen en komen we samen veel verder.'

Peelkanaal

Na de koffiepauze, waarin de onderlinge banden goed worden aangehaald, krijgen Henk Valckx (Waterschap Limburg) en Diana Daelmans (Waterschap Aa en Maas) het woord. Zij gaan in op de werking van het Peelkanaal. 'Het water van de Zuid-Willemsvaart wordt bij sluis 15 verdeeld', vertelt Daelmans. 'Via een voedingskanaal komt het water achter sluis Hulsen uit in de Noordervaart. Dit kanaal dient tegenwoordig alleen nog voor wateraanvoer naar de Peel. Het water wordt via het Kanaal van Deurne, de Helenavaart en het Peelkanaal over het gebied verdeeld.' Daelmans vertelt dat Rijkswaterstaat het water op de Noordervaart zet en dat Waterschap Limburg en Waterschap Aa en Maas dit vervolgens zelf verdelen. 'Als waterschappen beschikken we over een aantal inlaten. Samen hebben we afspraken gemaakt over wat we per inlaat aan water nodig hebben.'

Beetje hier, beetje daar

In de zomer proberen de waterschappen het water zo goed mogelijk samen te verdelen. 'Echt maatwerk', geeft Daelmans aan. 'Een beetje hier, een beetje daar. Als er genoeg water is, lukt dat prima. En ook wanneer er weinig water is weten we er gelukkig samen goed uit te komen.' Valckx gaat vervolgens in op het project Groot onderhoud Peelkanalen, dat de waterschappen samen hebben uitgevoerd. 'Hierdoor kunnen de peelkanalen extra water ontvangen en verdelen over het hele achterland. Het werk bestond onder andere uit het baggeren van de kanalen, het versterken van de kades en het vervangen van stuwten die het water verdelen.'

Iedereen wil maaien

Hij vertelt ook dat Waterschap Limburg en Waterschap Aa en Maas een gezamenlijk ecologisch beheer en onderhoudsplan hebben. 'Daarin staat onder meer wanneer, door wie en wat er allemaal gemaaid wordt. Dit maaien gebeurt met een maaiboot. Daarbij liepen we afgelopen zomer tegen een probleem aan: we konden geen maaiboot krijgen, omdat niet alleen onze aannemers, maar ook andere aannemers deze boot gebruikten.' Tot slot gaat Valcx in op de overlegstructuren in het Peelkanalengebied. 'We hebben één keer in de week operationeel overleg met de betrokken waterschappen en Rijkswaterstaat. Ook is er een appgroep, waarin de bedienaars van de kunstwerken zitten. En uiteraard bellen we elkaar als het nodig is. Daarnaast is er het regionaal droogteoverleg in de zomer, over de waterverdeling in de Maas en kanalen in Brabant en Limburg. Al

deze overleggen zijn nodig; ze bieden ons verfijning om het systeem zo optimaal mogelijk in te stellen. Want alleen dan krijgen we het water daar waar het nodig is.'

Deelsessies

Tijdens de uitstekende lunch is er opnieuw genoeg tijd ingeruimd om met elkaar te praten en kennis en ervaringen uit te wisselen. Want ook dat is Slim Watermanagement! Daarna gaan de aanwezigen in groepjes uiteen om met elkaar van gedachten te wisselen over of het Peelkanaal of het Grote Pand. Specifieke aandacht gaat uit naar knelpunten in het watersysteem en verbeterpunten in de samenwerking. Daarna volgt een plenaire terugkoppeling.

Verbeterpunten Peelkanaal

In de plenaire terugkoppeling komt naar voren dat de sessie over het Peelkanaal prettig was, met goede inbreng vanuit de diverse rollen en organisaties. Er is gesproken over verbeterpunten bij wateroverlast. Afgelopen winter was er namelijk veel extra water in het systeem, waarvan niet direct duidelijk is waar het vandaan komt. Ander onderwerp is het maaien met de maaiboot, waarbij iedereen op hetzelfde moment wil maaien. Hoe kunnen we dit verbeteren? Derde punt van gesprek: de verdeling van het water richting Noordervaart vanuit de bedien centrale in Tilburg. In 95% van de gevallen gaat dit prima, maar soms wordt er te veel of te weinig water 'onze' kant opgestuurd. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de operators van de bedien centrale net iets meer weten van de werking van het Peelkanalsysteem? Laatste conclusie is – geheel in de geest van Slim Watermanagement: kennis uitwisselen is één, maar het gaat er ook om dat je elkaar en elkaars belangen kent.

Kennisdeling over het Grote Pand

Ook de sessie over het Grote Pand is naar tevredenheid verlopen. In deze sessie is onder meer gesproken over Poeldonk, 'het afvoerputje naar Aa en Maas'. Doordat 'de automaat' open of dicht gaat, leidt tot dit schokgolven in het systeem. Rijkswaterstaat blijkt niet altijd inzicht te hebben in wat er benedenstrooms gebeurt. Daar is nog winst op te behalen. Ander gesprekstema: het instellen van een verbod op het onttrekken van water. Als een waterschap zo'n verbod heeft ingesteld, maar Rijkswaterstaat niet; wat schieten we er dan mee op? Zouden we hier niet samen in moeten optrekken? Derde belangrijke onderwerp is kennisdeling: hoe kunnen we elkaar nog beter vinden? Hoe krijgen we nog meer inzicht in elkaars watersysteem? Voor de waterschappen zijn de

grote kanalen een blinde vlek, voor Rijkswaterstaat de beken. Wat kunnen we hieraan doen? Suggesties zijn een jaarlijkse kick-offdag of een gezamenlijk bezoek aan de bedienentrale van Rijkswaterstaat in Tilburg.

Wandeling in de Deurnsche Peel

Na een dag vol kennisdeling en uitwisseling van ervaringen is het tijd voor een heel andere ervaring: een gezamenlijke wandeling door de Deurnsche Peel. De wandelschoenen en regenkleding gaan aan voor een mooie afsluiting van een waardevolle dag vol Slim Watermanagement.

